

Wprowadzenie

Podjęcie obowiązku szkolnego to początek ważnego i zarazem niełatwego etapu w życiu dziecka. Wiąże się ze zmianą dominującej dotąd formy dziecięcej aktywności – zabawy – w podstawowe zadanie ucznia, jakim jest realizacja obowiązku szkolnego. W aspekcie formalnym sytuacja ta jest związana ze swoistym przymusem uczestnictwa w zajęciach oraz wykonywania zadań zleconych przez nauczyciela. Od tego wszakże zależą oceny dziecka, które umożliwiają mu uczestnictwo w dalszych etapach kształcenia. Tymczasem dla samego ucznia, a czasem i dla jego rodziców, owe oceny stają się miernikiem dziecięcych sukcesów lub porażek. Chociażby z tego względu wybór ścieżki kształcenia, placówki edukacyjnej oraz moment przekroczenia progu szkoły, związany z określeniem stopnia dojrzałości do rozpoczęcia instytucjonalnego kształcenia, wydają się kluczowe w sytuacji podejmowania nauki szkolnej.

Najogólniej można stwierdzić, że warunkami niezbędnymi do rozpoczęcia edukacji wczesnoszkolnej są: właściwy rozwój fizyczny dziecka, jego umiejętności w zakresie intencjonalnego działania, podstawowy zasób wiedzy o świecie, a także dojrzałość emocjonalna, decydująca o radzeniu sobie z niechcianymi uczuciami, stresem oceny i ekspozycji społecznej. Wymienione kompetencje u dzieci rozpoczynających edukację szkolną znajdują się na różnym poziomie. Ta sytuacja powinna stanowić impuls do dyskusji specjalistów zajmujących się edukacją, nie tyle nad możliwością realizacji obowiązku szkolnego przez dzieci sześciolatnie, ile nad sposobem realizacji tego obowiązku. Ten dyskurs nabiera szczególnego znaczenia w obliczu wzrostu różnego rodzaju zaburzeń lękowych oraz obniżonego samopoczucia psychofizycznego u uczniów klas pierwszych w reakcji na sytuacje trudne, spotykane w szkole (Biuletyn Informacji Publicznej MEN). Nieharmonijny rozwój dzieci kończących edukację przedszkolną i rozpoczynających wczesnoszkolną jest faktem, a zatem i ocena dojrzałości szkolnej powinna uwzględniać nie tylko potencjał samego dziecka, lecz także możliwości nauczyciela, rodziców i szkoły w zakresie udzielanego mu wsparcia. Wymienione tu wyznaczniki

uczestnictwa i odnoszenia sukcesów w edukacji są pomijane lub uwzględniane rzadko w procedurze orzekania o gotowości szkolnej. Tymczasem to właśnie jakość wsparcia, począwszy od rozpoczęcia przez dziecko nauki aż po okres absolwencki, jest decydująca dla jego udziału w edukacji. Dzieci o nieharmonijnym, zakłóconym lub zaburzonym rozwoju bez odpowiedniego wsparcia nie odnoszą sukcesów szkolnych, a bywa, że stają się szkolnym odpadem.

W niniejszej książce podejmujemy próbę określenia jakości wsparcia niezbędnej na etapie rozpoczęcia edukacji szkolnej przez dzieci z wadą słuchu. Stanowią one grupę osób najszerzej włączaną w system kształcenia powszechnego. Jednocześnie nierzadko po zakończonym etapie edukacji w warunkach szeroko rozumianej integracji trafiają do szkół specjalnych. Czasami jest to świadomy wybór uczniów i rodziców, bywa jednak, że nauka w ośrodku szkolno-wychowawczym stanowi wtórne następstwo niepowodzeń edukacji masowej. Myślenie przewencyjne o takiej sytuacji z jednej strony skłania do poszukiwania braków w zakresie wsparcia udzielanego dziecku, z drugiej zachęca do przewidywania odległych skutków, odnoszących się do funkcjonowania społeczno-emocjonalnego osób nie(do)słyszących, pozbawionych możliwości odnoszenia edukacyjnych sukcesów.

Niniejsza publikacja ma charakter monografii poświęconej wspieraniu rozwoju osób z dysfunkcją słuchu w okresie poprzedzającym rozpoczęcie edukacji szkolnej oraz w trakcie jej trwania. Powstała z myślą o studentach pedagogiki, rodzicach, a także specjalistach skupionych na problemach dzieci niesłyszących i słabosłyszących, które potrzebują świadomych działań ułatwiających im adaptację szkolną oraz szeroko rozumianą akceptację społeczną.

Teksty stanowiące zawartość monografii mają charakter popularyzatorski; grono Autorów to osoby, które łączą aktywność naukową z działalnością na rzecz dzieci z wadą słuchu i ich rodzin. W niniejszej książce poszukują one między innymi odpowiedzi na pytania: Jak wspierać rozwój dziecka z wadą słuchu od chwili diagnozy audiologicznej po okres rozpoczęcia edukacji?, Jak oceniać gotowość szkolną?, Jakiej szkoły potrzebuje nie(do)słyszące dziecko, aby odnosiło w niej sukcesy i było szczęśliwe?

Mam nadzieję, że książka *Dziecko z wadą słuchu u progu szkoły*, którą oddajemy w ręce Czytelników, stanie się źródłem wiedzy, przemyśleń oraz inspiracji. Dziękuję w tym miejscu Autorkom tekstów oraz Recenzentce.

Osobą, która na przestrzeni wielu lat inspirowała mnie na polu surdopedagogiki, była przyjaciółka dzieci mniejszych szans – prof. Irena Obuchowska. Jej pamięci dedykuję niniejszą książkę.

Anna Jakoniuk-Diallo